

SXEDIO.FS7

26.9.1950: Η ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΑΡΧΙΑΣ ΕΠΙΔΙΔΕΙ ΤΙΣ ΔΕΛΤΟΥΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΟΗΕ ΕΝΩ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟ ΥΠΟΥΡΓΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΝΤΗΝ ΑΤΣΕΣΟΝ ΚΑΙ Ο ΣΥΡΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΓΓΕΙΡΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΤΟΝ ΟΗΕ ΜΕ ΥΠΑΙΝΙΓΜΟΥΣ

Η Πρεσβεία της Εθναρχίας που μετέφερε τις δέλτους του ενωτικού Δημοψηφίσματος της **15ης** Ιανουαρίου **1950**, είχε προγραμματίσει την άφιξη της στη Νέα Υόρκη γιατί αυτή την περίοδο θα άρχιζαν οι εργασίες της Πέμπτης Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών.

Στη συνέλευση θα έπαιρναν μέρος **59** χώρες και αυτή θα γινόταν στο Λέηκ Σαξέξ.

Όμως η Πρεσβεία καθυστέρησε να αρχίσει τις επαφές της με τους αντιπροσώπους ενόψει της αναμενόμενης άφιξης της Ελληνικής αντιπροσωπείας, της οποίας ηγείτο ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος.

Ο Κανελλόπουλος ήταν αντιπρόσωπος μιας νέας Ελληνικής Κυβέρνησης της οποίας ηγείτο ο Σοφοκλής Βενιζέλος μετά την ολιγόμηνη παραμονή στην εξουσία του Στρατηγού Νικόλαου Πλαστήρα.

Η νέα Κυβέρνηση είχε ορκισθεί μόλις έξι μέρες νωρίτερα (**13.9.50**) και προερχόταν από συνασπισμό των Λαϊκών, Φιλελευθέρων, και του Δημοκρατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος.

Αντιπρόεδροι ήσαν οι Κ. Τσαλδάρης και Γεώργιος Παπανδρέου.

Ο Βενιζέλος κράτησε το Υπουργείο Εξωτερικών ενώ το Υπουργείο Αμυνας δόθηκε σε ένα νέο πολιτικό, τον Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Προσπάθεια της Πρεσβείας που βρισκόταν στις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν να έχει μια πρώτη συνάντηση με τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο από τον οποίο θα ζητούσε για τελευταία φορά να αναλάβει η Ελληνική Κυβέρνηση την εγγραφή του Κυπριακού πριν απευθυνθεί σε άλλη χώρα. Τώρα που είχε φύγει ο

Πλαστήρας ίσως τα πράγματα να ήταν διαφορετικά.

Από την άλλη η μετάβαση του Κανελλόπουλου στη Νέα Υόρκη είχε χαροποιήσει την Πρεσβεία στ' αυτιά της οποίας ηχούσαν ακόμα τα όσα καλά είχε πει σ' αυτήν κατά τις επαφές της στην Αθήνα τους προηγούμενους μήνες. Έτσι, και με τη φυγή του Πλαστήρα η Πρεσβεία ήλπιζε στο καλύτερο.

Η συνάντηση έγινε στις **18** Σεπτεμβρίου παραμονή της έναρξης των εργασιών της Γενικής Συνέλευσης.

Όμως το μακρύ χέρι της Αγγλίας έφθανε μέχρι και τα Ηνωμένα Έθνη και ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, μέλος τώρα της υπεύθυνης Κυβέρνησης, δεν μπορούσε να υποσχεθεί ότι η Ελλάδα θα αναλάμβανε να προωθήσει το κυπριακό στον ΟΗΕ.

Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος ανακάλυψε τώρα που βρισκόταν στην Κυβέρνηση ότι οι λόγοι που είχε επικαλεσθεί ο Πλαστήρας ίσχυαν ακόμη.

Η συνάντηση ήταν δραματική. Ο Σάββας Λοϊζίδης έχοντας υπόψη τις δηλώσεις και υποσχέσεις του Παναγιώτη Κανελλόπουλου στην Αθήνα του πέταξε κατάμουτρα σύμφωνα με τον ανταποκριτή της εφημερίδας " Έθνος" της Λευκωσίας Σπύρο Μινωτό **(21.9.1950)**:

- Εσείς είσθε ο κύριος Κανελλόπουλος που μας λέγατε τότε στην Αθήνα.... Δεν σας αναγνωρίζουμε.

Η άρνηση της Ελλάδας έπεισε την Πρεσβεία ότι έπρεπε να στηριχθεί πλέον στις δικές της δυνάμεις για καλά κι έτσι στρώθηκε στη δουλειά κι άρχισε επαφές με τις διάφορες αντιπροσωπείες.

Τα πράγματα όμως δεν ήταν τόσο ρόδινα όσο πίστευε η Πρεσβεία. Τα Ηνωμένα Έθνη απασχολούσαν πολύ πιο ακανθώδη προβλήματα από το Κυπριακό και οι επαφές της Πρεσβείας ήταν πολύ δύσκολες, καθώς δεν είχε ούτε επίσημη αντιπροσώπευση στα Ηνωμένα Έθνη παρά ήταν μια αντιπροσωπεία μιας υπόδουλης νήσου.

Από την άλλη η Αγγλία, πανίσχυρη τότε, μπορούσε να επηρεάζει καταστάσεις. Και δεν ήθελε με κανένα τρόπο να εγερθεί το Κυπριακό.

Επίσης η Κύπρος σαν μη μέλος των Ηνωμένων Εθνών δεν μπορούσε να μπει στο παζάρι των ψήφων και η αντιπροσωπεία είχε μεγάλο δρόμο να διανύσει πριν επιτύχει αυτό που επιδίωκε.

Στις **20 Σεπτεμβρίου 1950** με επιστολή της στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών η Πρεσβεία ζήτησε να καθορίσει συνάντηση για να του παραδώσει τους τόμους του Δημοψηφίσματος.

Όμως θα επαναλαμβανόταν κι εδώ ό,τι είχε γίνει στην Αθήνα και το Λονδίνο. Ο Γενικός Γραμματέας Τρύγκβε Λι δικαιολογούμενος ότι ήταν απασχολημένος τους παρέπεμψε στο Βοηθό του.

Αρχικά η Πρεσβεία δέχθηκε να συναντηθεί με το βοηθό του Γενικού Γραμματέα αλλά αργότερα επέμενε να τον δει και τον ίδιο προσωπικά.

Εν αναμονή της συνάντησης η Πρεσβεία άρχισε τις πρώτες κρούσεις δειλά, δειλά από το εστιατόριο των Ηνωμένων Εθνών.

Η πρώτη επαφή έγινε με τον αρχηγό της συριακής αντιπροσωπείας στα Ηνωμένα Έθνη Ελ Χούρη, ο οποίος υποσχέθηκε κάθε βοήθεια.

Όταν η Πρεσβεία εισήλθε στο εστιατόριο των Ηνωμένων Εθνών όπου βρίσκονταν οι επίσημοι ο διευθυντής του εστιατορίου έδωσε οδηγίες από το μεγάφωνο στα γκαρσόνια να βρουν πέντε θέσεις για την Ελληνική Εθνική Αντιπροσωπεία της Κύπρου.

Ήταν η πρώτη φορά που ακουόταν επίσημα, έστω και στα παρασκήνια των Ηνωμένων Εθνών, το όνομα της Κυπριακής Αποστολής.

Καθίσματα υπήρχαν στο τραπέζι του Παναγιώτη Κανελλόπουλου και η Πρεσβεία πήγε κοντά του.

Τη στιγμή αυτή ο Αντιπρόσωπος της Συρίας Ελ Χούρη σηκώθηκε από τη θέση του, πλησίασε τον αρχηγό της Κυπριακής Αποστολής Μητροπολίτη Κυπριανό που ξεχώριζε από τους άλλους αντιπροσώπους με τα μαύρα του ράσα και το καλημαύχι του.

Ο Ελ Χούρη σύμφωνα με τον ανταποκριτή της εφημερίδας "Εθνος" της Λευκωσίας **(21.9.1950)** χαιρέτισε τον Κυπριανό και τον πληροφόρησε ότι η χώρα του θα υποστήριζε ολόψυχα "την Ένωσιν της

Κύπρου μετά της Ελλάδος".

Στον ίδιο χώρο η Πρεσβεία αντάλλαξε χειραψία και με τον υπουργό Εξωτερικών του Καναδά Πήαρσον.

Ήταν μια απλή χειραψία αλλά σημαντική για την κυπριακή αποστολή που είχε αρχίσει ανεπίσημες επαφές.

Οι ελπίδες της Αποστολής άρχισαν να φουντώνουν. Είχε ήδη εξασφαλίσει την πρώτη υποστήριξη.

Μετά το γεύμα η αντιπροσωπεία ενώ κινείτο στους διαδρόμους του κτιρίου έπεσε εντελώς τυχαία πάνω στον Υπουργό Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών, Ντην Ατσεσον, που συνοδευόταν από τον αρχηγό της αμερικανικής Αντιπροσωπείας Γερουσιαστή Ωστιν.

Στο πόδι η αντιπροσωπεία ζήτησε από τον αμερικανό Υπουργό να επιδείξει συμπάθεια στο Κυπριακό κι ο Ατσεσον (αργότερα ήταν ο σχεδιαστής του γνωστού σχεδίου

Ατσεσον για διαμοιρασμό της Κύπρου το **1964** που έφερε το όνομά του) υποσχέθηκε στην αντιπροσωπεία ότι θα μελετούσε το σχετικό φάκελο.

Στις **26** Σεπτεμβρίου η Πρεσβεία είχε ακόμα μια σημαντική επαφή: Έγινε δεκτή από το βοηθό Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Βενιαμίν Κοχέν στο Λέηκ Σαξέξ στον οποίο και παρέδωσε τελικά τις Δέλτους του Δημοψηφίσματος αντί στο Γενικό Γραμματέα.

Ήταν μια σύντομη συνάντηση, αλλά για την Πρεσβεία και τον Κυπριακό λαό αποτελούσε την ολοκλήρωση μιας αποστολής που είχε ξεκινήσει μίλια μακριά για να μεταφέρει τον ενωτικό πόθο του Κυπριακού λαού για Ένωση με την Ελλάδα.

Ο Μητροπολίτης Κυπριανός προσφώνησε τον Κοχέν και εξέφρασε την εμπιστοσύνη που έτρεφε ο Κυπριακός λαός στα Ηνωμένα Έθνη τα οποία κάλεσε να εφαρμόσουν τις αρχές του καταστατικού χάρτη για την αυτοδιάθεση των λαών γρήγορα, ώστε να εκπληρωθεί ο πόθος του Κυπριακού λαού.

Ο Κοχέν ήταν σύντομος στην απάντηση του αλλά

διαβεβαίωσε την Κυπριακή Πρεσβεία ότι οι τόμοι του Δημοψηφίσματος θα κατετίθεντο στα επίσημα αρχεία της Οργάνωσης και ότι θα ενημέρωνε κατάλληλα όλες τις αντιπροσωπείες.

Είπε ακόμη ότι θα πληροφορούσε τις αντιπροσωπείες ότι σαν θα παρουσιαζόταν το Κυπριακό στα Ηνωμένα Έθνη θα μπορούσαν να μελετήσουν τις Δέλτους του Δημοψηφίσματος.

Φεύγοντας η Πρεσβεία άφησε στον Κοχέν και έγγραφο που απευθυνόταν στο Γενικό Γραμματέα και με το οποίο εκφράζονταν όσα είχε αναφέρει ο Μητροπολιτής Κυπριανός προηγουμένως σε ομιλία του: Την ελπίδα ότι τα Ηνωμένα Έθνη θα επιλαμβάνονταν του Κυπριακού.

Η παράδοση των τόμων του Δημοψηφίσματος αποτελούσε την πιο ουσιαστική ενέργεια της Πρεσβείας.

Ακόμα οι προσπάθειες της ανάμεσα στις αντιπροσωπείες των διαφόρων χωρών έφεραν κάποιο, ελάχιστο έστω, αποτέλεσμα, αλλά σημαντικό για την Κύπρο: Το Κυπριακό ηγέρθη ανεπίσημα για πρώτη φορά στα Ηνωμένα Έθνη από τον Ελ Χούρη, αντιπρόσωπο της Συρίας, ο οποίος κράτησε το λόγο που είχε δώσει λίγο νωρίτερα στην Πρεσβεία στο εστιατόριο των Ηνωμένων Εθνών.

Ο Χούρη Μιλώντας στη Γενική Συνέλευση στις 28 Σεπτεμβρίου, με την ευκαιρία της υποδοχής της Ινδονησίας που είχε γίνει μέλος των Ηνωμένων Εθνών, εξέφρασε μαζί με άλλους συναδέλφους του, την ικανοποίηση του γιατί η αρχή της αυτοδιάθεσης εφαρμοζόταν στην περίπτωση της χώρας αυτής.

Ο Χούρη, μαζί με τους αντιπροσώπους του Πακιστάν και των Ινδιών, έκαμαν έκκληση για παραχώρηση ανεξαρτησίας σε όλους τους λαούς, οι οποίοι αγωνίζονταν γι αυτήν.

Ο Χούρη δεν ανέφερε ονομαστικά την Κύπρο στην ομιλία του, αλλά ο υπαινιγμός του ήταν σαφής πράγμα που προκάλεσε τα θυελλώδη χειροκροτήματα της Κυπριακής Πρεσβείας που παρακολουθούσε την ομιλία του.

Ενα άλλο αποτέλεσμα της προσπάθειας για διεθνοποίηση του Κυπριακού ήταν η δημοσίευση επιστολής στους " Τάϊμς" της Νέας Υόρκης του πρώην Γερουσιαστή Φέλπς, ο οποίος υπογράμμιζε την ελληνικότητα της Κύπρου και πληροφορούσε τους αναγνώστες της εφημερίδας για το αποικιακό καθεστώς που επικρατούσε στην Κύπρο.

Ενώ χύνουμε το αίμα μας στην Κορέα για την υπόθεση της αυτοδιάθεσης, πρέπει να επιδείξουμε ενδιαφέρον για την υπόθεση της Κύπρου και να υποστηρίξουμε την κυπριακή πρεσβεία, η οποία διήνυσε **10,000** μίλια όχι για να ζητήσει είτε στρατιωτική είτε οικονομική βοήθεια, αλλά τη βοήθεια της Αμερικής" ανέφερε ο Φέλπς στην επιστολή του.

Η επιστολή του Φελπς ήταν μια όαση μέσα στην άγνοια για το Κυπριακό.

Οι εφημερίδες της Νέας Υόρκης δεν είχαν δημοσιεύσει σχεδόν τίποτα από την άφιξη της Πρεσβείας, τα δε μέλη της της δεν είχαν τη τιμή να δουν τις φωτογραφίες τους από την ενθουσιώδη υποδοχή που τους είχε εποικυλαχθεί στη Νέα Υόρκη.

Ο Κορεατικός πόλεμος και η συζήτηση του προβλήματος που γινόταν στα Ηνωμένα Έθνη, δεν έδιναν χώρο για μια άσημη Πρεσβεία που έφθανε μόνη, χωρίς κάλυψη και υποστήριξη, στη Νέα Υόρκη, σε ένα έντελώς άγνωστο έδαφος, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των ελληνοαμερικανών που προσπαθούσαν να στήσουν μια μορφή ελληνικού λόμπυ.

Ομως το ένα έφερνε το άλλο. Σιγά, σιγά, η αντιπροσωπεία από τις επαφές γνωριμίας που πραγματοποίησε, άρχισε να ξεθαρρεύει σε σημείο που ο Υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Ντην Ατσεσον να τη θυμάται και να σταματά και να ανταλλάσσει μαζί της μερικές λέξεις όταν συνέβαινε να βρεθούν αντιμέτωποι στους διαδρόμους του κτιρίου των Ηνωμένων Εθνών.

Στις **4** Οκτωβρίου ενώ το μέλος της Πρεσβείας Νικόλαος Λανίτης βρισκόταν στο εντευκτήριο των Ηνωμένων Εθνών τον αντελήφθη ο Ατσεσον κι έσπευσε

κοντά του για να τον χαιρετίσει.

Στο μεταξύ έφθασε κοντά τους και ο Σάββας Λοϊζίδης και τότε και οι δυο μ' ένα στόμα σχεδόν βρήκαν την ευκαιρία να τον παρακαλέσουν να επιληφθεί του Κυπριακού μόλις θα τέλειωνε το κορεατικό ζήτημα.

Εκείνος υποσχέθηκε ότι θα ανταποκρινόταν στην επιθυμία στην Κυπρίων.

Για τους δυο άσημους Κυπρίους η συνάντηση και η διαβεβαίωση του Υπουργού Εξωτερικών της Υπερδύναμης στην οποία πρόσβλεπαν σε βοήθεια ήταν πολύ σημαντική και είχε μείνει άσβεστη στη μνήμη του Λανίτη ο οποίος αργότερα έγραψε:

" Μια μέρα ενώ καθόμουν στο Χωλ του Λέηκ Σαξές εισήλθεν ο Υπουργός Ατσεσον. Σηκώθηκα. Με χαιρέτησε και μου είπε " θα αναγνώσω το υπόμνημα σας". Στο μεταξύ μας περικύκλωσαν οι φωτογράφοι. Κι είχε έλθει κι ο Σάββας Λοϊζίδης. " Οι φωτογράφοι, εξοχώτατε". Μάλιστα θα φωτογραφηθώμεν μαζί" και φωτογραφηθήκαμε. Και θυμήθηκα με πικρία την ώρα εκείνη τον Υπουργό των Αποικιών της Αγγλίας, ο οποίος αρνήθηκε να μας δεχθεί και τον κ. Τσώρτσιλ, ο οποίος δεν είχε καιρό να μας προσφέρει τουλάχιστον ένα πούρο..."

Η μια αντιπροσωπεία διαδεχόταν την άλλη. Και η Πρεσβεία αποκτούσε φτερά από τα καλά λόγια που άκουε ή τις συμβουλές και τις υποσχέσεις που έπαιρνε.

Οι επισκέψεις οτης αντιπροσωπείας στο κτίριο των Ηνωμένων Εθνών ήταν τόσο συχνές και καθημερινές που στο τέλος κι αυτοί οι υπάλληλοι των Ηνωμένων Εθνών θεώρησαν, ότι αποτελούσαν επίσημη αντιπροσωπεία και δεν ζητούσαν πια από τα μέλη της να τους επιδείξουν τη σχετική άδεια για να μπορούν να εισέρχονται από την είσοδο των αντιπροσώπων.

Ακόμα της επέτρεπαν να αφήνει το αυτοκίνητο της στο χώρο των επισήμων διαπιστευμένων αντιπροσωπειών.

Και σαν τα μέλη της Πρεσβείας επρόκειτο να αναχωρήσουν από το Μέγαρο των Ηνωμένων Εθνών,

πολλές φορφές, λόγω του συνωστισμού που δημιουργείτο, ο ειδικός υπάλληλος που φώναζε τα ονόματα των αντιπροσώπων που έπρεπε να βγουν έξω για να μουν στο αυτοκίνητο τους που είχε στο μεταξύ μεταφερθεί στην είσοδο, άκουαν με καμάρι να φωνάζει:

- Ελληνική αντιπροσωπεία, γαλλική αντιπροσωπεία, κυπριακή αντιπροσωπεία.

Το "Κυπριακή" αντιπροσωπεία δεν άρεσε στο Μητροπολιτη Κυπριανό, ο οποίος μια μέρα διόρθωσε τον υπάλληλο και του είπε ότι επρόκειτο για την Ελληνική Κυπριακή αντιπροσωπεία. Κι αυτός ξαναφώναξε για να το χαρεί ιδιαίτερα ο Κυπριανός:

- Ελληνική Κυπριακή Αντιπροσωπεία.

Η Αγγλία όμως υπέσκαπτε τις επαφές της Πρεσβείας κι έδωσε κατεύθυνση στις χώρες της Κοινοπολιτείας που ήλεγχε. Έτσι οι αντιπρόσωποι των χωρών αυτών απαντούσαν στις προσπάθειες της Πρεσβείας με το στερεότυπο ότι το Κυπριακό αποτελούσε εσωτερικό ζήτημα.

Η Πρεσβεία έκαμε μια ύστατη προσπάθεια να συναντηθεί με τον υπουργό Εξωτερικών της Αγγλίας Μπέβαν, που βρισκόταν στο Λέηκ Σαξέξ, αλλά πήρε την απάντηση του αρχηγού της αγγλικής αντιπροσωπείας Κέννεθ Γιάγγερ, ότι δεν μελετάτο αλλαγή του καθεστώτος της Κύπρου κι έτσι δεν υπήρχε λόγος να γινόταν μια τέτοια συνάντηση.